

Bilaga, rektorsbeslut nr 217-16
LTU-2369-2016

YTTRANDE
N2015/2214/sk

2016-11-07

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss från Näringsdepartementet ”Remittering av underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram” (N2015/2214/sk)

Luleå tekniska universitet (LTU) har av Näringsdepartementet uppmanats inkomma med synpunkter på underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram” (N2015/2214/sk). Regeringen har särskilt efterfrågat synpunkter som berör strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag samt avsnitt som beskriver målbilder. Sakkunniga i yttrandet har varit professor Olle Hagman och professor Dick Sandberg vid Avd för Träteknologi, Institutionen för teknikvetenskap och matematik.

Sammanfattning

Luleå tekniska universitets remissvar är uppdelat enligt samma struktur som det material som skickats ut på remiss. Utöver mer generella kommentarer har universitet valt att yttra sig om de punkter som särskilt berör trämekaniska forsknings-, utvecklings- och innovationsperspektiv (FoUoI) samt utbildningsperspektiv. Detaljerade kommentarer ges på underlagsrapport 3 (Främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en skogsindustri i världsklass och ökad export) och underlagsrapport 4 (Internationella skogsfrågor).

Universitet vill i remissvaret särskilt betona och framföra följande generella kommentarer:

- Det är viktigt att beakta att omvärlden, forskningsmetoder och rutiner förändras snabbt för forskare inom denna sektor (och andra viktiga sektorer), tack vare ny teknik, nya arbetsformer och förändrade mål. Detta leder till att forskarens/utbildarens vardag och resurser, på grund av omgivningens krav, blir alltmer urholkade sett ur ämnesmässiga perspektiv. För att uppnå de mål och förhoppningar som ställs i Sveriges första nationella skogsprogram måste det ur akademins perspektiv skapas:
 - Stabilitet så att hen kan ta de risker som krävs i forskning och lärande,
 - Långsiktigt fokus, samt
 - En större andel fast finansiering som medger en högre effektivitet i forskarens professionella vardag.

Brist på tillit till forskarnas förmåga gör att allt för mycket av forskarnas tid får läggas på utvärderingar och toppstyrda ansökningsutlysningar som inte nödvändigtvis leder till uppfyllelse av de mål som eftersträvas.

- Programmets fokus ligger på skogen. Universitetet anser dock att även senare delar i värdekedjan behöver belysas. Trots den relativt låga graden av förädling i sågverken, och det faktum att sågverken i allmänhet över tiden har en mycket låg lönsamhet, är de ansvariga för 70-80% av skogsägarnas vinster vid försäljning av timmer. En ökad uppgradering av sågade trävaror inom landet är önskvärt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv – detta skulle ge ökade möjligheter till sysselsättning, ökade exportintäkter, etc. Vidare bör uppgradering i första hand inriktas på produkter med ett högre förädlingsvärde, såsom möbler och inredning. Idag är förädlingsvärdet 15-20 gånger högre för produkter från snickeri- och möbelindustrin jämfört med förädlingsvärdet för sågade trävaror, och mervärdet av trä inom byggbranschen är bara ca 1,5 gånger.

Underlags rapport 3: Främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en skogsindustri i världsklass och ökad export

4.1 Tillgångar resurser och styrkor

Universitetet reserverar sig delvis mot uttalandet om att det generellt råder gynnsamma förutsättningar för forskning på universitet och högskolor. Det bristande överlappet mellan nationella och internationella forskningsprogram i kombination med den låga graden av fast finansiering stressar forskningsutförarna. Vårt forskningsfinansieringssystem avskräcker ofta internationella forskare av toppklass som lever under helt andra, mer gynnsamma, forskningsförhållanden.

5.1 Strategisk rekommendation – Samhällskontrakt för en växande bioekonomi
Universitetet instämmer med förslagsställarna.

5.2 Strategisk rekommendation – Stärka grundläggande tillgångar
Universitetet instämmer med förslagsställarna.

5.2.2 Åtgärdsförslag – Genomlys utbildningssystemet och identifiera kompetensluckor

Specifik kommentar: Universitetet anser att integrering av utbildning om biobaserade material i kurser som omfattar andra material (t.ex. metalliska material, polymerer och betong) är en svårframkomlig väg då det riskerar att ge för liten effekt. Sådan integrering sker redan idag inom vissa program utan större avtryck. Prioritering och fokus måste ändras för att åstadkomma långsiktiga effekter och genomslag. Hur detta ska ske bör utredas, men en idé är att tillskapa resurser för de som är verksamma inom området för att undvika bortprioritering av kurser inom det bioekonomiska området.

5.3 Strategisk rekommendation – Möjliggöra övergång till bioekonomi

5.3.3 Åtgärdsförslag – Etablera och vidareutveckla innovations- och samverkansmiljöer för nya varor och tjänster

Nationell strategisk forskningsagenda (NRA) är ett viktigt instrument för att i närtid utveckla bioekonomin och ta tillvara de innovationsmiljöer som finns inom skogs-, fiber- och trämekaniska innovationsmiljöer. Om storskalig industri ska förändra sig i sina processer krävs kraftiga incitament i form av kriser, stöd eller innovationsdrivande upphandlingar. Idag finns teknik att utveckla i form sensorer och digitalt integrerad teknik för att väsentligt förbättra solidträ som ett ingenjörsmässigt konstruktionsmaterial, men här behövs testmiljöer och demonstratorer för att en snabb utveckling ska ske. Bioraffinaderitänkandet bör utvecklas till att även gälla solidträ i olika former för att bära kostnader i infrastruktur och effektivt utnyttjande av skogsråvaran.

5.3.4 Åtgärdsförslag – Stimulera urbant träbyggande

Universitetet anser att utrymmet för verksamhet inom experimentellt biomaterials/träbyggande måste vidgas både finansiellt, regelmässigt och planmässigt.

6 Konsekvenser av rekommendationer

Universitetet instämmer med förslagsställarnas analys av avgivna förslag.

Underlags rapport 4: Internationella skogsfrågor

5.2 Strategisk rekommendation – Internationalisera utbildning, forskning, fortbildning och näringsliv

5.2.1 Åtgärdsförslag – Öka internationell samverkan mellan forskning och näringsliv

Universitetet håller med om genomförd analys och instämmer delvis i rekommendationen - dock med tillägget att basen för svensk träforskning är forskare utbildade och finansierade i Sverige och att en satsning på internationella toppforskare inte får utarma en redan underfinansierad bas inom svensk trä- och skogsforskning.

5.3 Strategisk rekommendation – Integrera främjandet

5.3.2 Åtgärdsförslag – Brygga bistånds- och affärssamarbeten

Universitetet instämmer med att det finns behov av att behålla goda relationer med länder som genom snabb ekonomisk utveckling fasas ut från mer centralt bistånd. Universitetets ser, inte minst via den Master- och forskarutbildning som bedrivits tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och ett universitet i Mocambique, det stora behov som finns för att utveckla både den skogliga näringen och det trämekaniska kunnandet i utvecklingsländer.

Beredande handläggare har varit Marlén Aasa-Chapman

Beslut har fattats av rektor Johan Sterte